

VASÁRNAPI ŪMA

Ūmát árulni nem nagy tudomány. A címek nyomása piros, a szövegé fekete: a két festékszag feltör a levegőbe, összekeveredik és leveszi lábáról a járókelőt.

Ha az Induló-utcában lakik az ember, mint André, akkor előbb le kell jönnie a lépcsőn. Előbb fel kell riadni a nyitott ablak alatt, le kell dobni a vasárnapi napszeletet a hasról, uccu ki az ágyból. Minden ablak nyitva, mindenik megett alszik valaki, a combokon, a vállakon, a hasakon ott csillog az a bizonyos vasárnapreggeli napfény. A tetők is alszanak, a kémények is, a maeskák is, köröskörül az esőcsatornáknban. Egy ablak mögött talpraugrik valaki, nadrágot húz, inget s agyő, faképnél hagyja a panorámát.

Nem nagy tudomány az Ūma-árulás, vasárnap reggel. Ha dohányos-fajta az ember, mint André, akkor hamar cigarettát rajzol magának, az orra elé, a levegőbe. A többi megy magától. Minél nagyobb a kedve a füstölésre, annál szaporábban szedi a lábát, annál nagyobbakat rikolt, annál zajosabban kavarja, szedi a fínom érepénzt, a keményfogásu bankókat. Süt a nap, tágul a tüdő, nyüzsög a sok kéz, láb, telik a zseb, fogy a portéka. De ha, mint André, lelkiismeretesen akarja végezni munkáját az ember, először be kell mennie Ūmáért a szekcióba.

A szekcióba bemenni könnyű dolog. Az ember korán kel és lejön a esigalépcsőn, körbe, körbe, körbe, körbe. Ha lejött rajta, kiáll a kapuba, jobbrafordul, megindul. Százat sem lépett, kétszázat sem és máris megérkezett. Korán van, a macskák mind alszanak, kivéve azt a két-három tucet bundást, mely a porban kergetőzik; alig áll húsz-harminc elvtárs a kiskapu előtt. Az asszonyok meg...

Minden könnyű, de legkönnyebb az asszonyoknak. Elég, ha felugranak fektükből, kétfelé választják a combjukat a bugyogóval, hátukra kapják a perkálsruhát és usgyé neki az utcának. Szájukat pirosra kente az éjszaka, hajukat feketére az alvás, léptüket szaporára nőttette a sok ficánkolás.

A fűszeres elé áll a legtöbbjük.

A sárgarépa ravaszul hunyorgat a bolt előtt, az asztalon, hírekre éhes. A karfiol kövér, liheg. szívét tapogatja, fütyül mindenkire. Az uborka egytagú négerbeszédjét dudolja. A krumpli, barna hátát a világ felé feszítve önmagába fordul, dolgozik, fúr-farag.

Mások a tejesasszonynál állnak sorba.

A tej szuszog. Nagy, mozdulatlan, kerek csiraszemével nyugodtan néz a tojás. A sajt ír, olvas, monológot ad elő, tapsol. A lekvár részeg, bőfög, vigyorog, integet.

Vannak, akik fáért mennek, kezét fognak a hasákkal. Aki jobban szereti a szenet, álangolsággal hadar: a szén bajuszába mosolyog, igen-nemmel felel. A rádió szól a kávéházban, tornáztatja a piros- meg a fehérbort, ébreszti a sört, szórákoztatja a mindig virrasztó pálinkát. Most fűtenek a fürdőházba, most állítja ki a papírkereskedő ajtaja elé a sok reakciós lapot és André...

Korábban kell felkelni. Hajnalodik. A nap rózsaszínre, göresösre festi a falak vakolatát, villogtatja az úttest köveit, mélyíti a kirakatredőnyök bordáit, ötembernyre nyújtja a magányos járókelő árnyékát a gyalogjárón. André az első az utcán, ő az első a szekecióban.

— Mennyit adjak, kérdi Zsül.

— Harmincat, elvtárs.

Harminc Úmát gyerekjáték eladni, ha korán kel az ember. Még ki sem ért André a szekecióból, még át sem lépte küszöbét, igazolványa még ott lobog a kezében és máris kikaptak két példányt hóna alól: az egyiket a részvényes, a másikat a pap. Nem igaz, André a megmondhatója: a fémmunkásé az első, meg a háziasszonyé. A második, a harmadik lehet akárkié, ott verekszik érte a sok börzés, a sok báró, ott iparkodik, ott tülekszik érte egy félszakasz tölgyfaleveles generális. Mit kuncogsz, André? Másért kapkodnak, verekszenek, — mondja. Hát a versenystálló tulajdonosa? A Carlton főpincére? Az illatszergyáros? André majd eljti a esomagot nevében.

— Nem... ők... lihegi.

— Hát akkor kiesoda?

Tixié. Ő veszi meg. Alszik. Ólompálcák billegnek kinyújtott mezelen lábszára belsejében, csukott szeme, nyitott szája körül két rosszul letörölt festéksáv feketéllik. Kint hajnalodik, a tejeskoesi lovai trappolnak a betonon: a szoba sötét. Tixié az ágyban zöldül, feketéllik felesége oldalán, alszik és fáj a foga. Az ólombetűsorok egymásra esapódnak, feszül a szedés kerete, Tixié emel, arrébtól, fáj a foga. Süt a déli nap a játszótérre, harsog a kenyérháj, a hagyma, az uborka a padonülő szájában: Tixié eszik és fáj a foga. Kislánya Sziszi és kislánya Zsozso sivalkodva kergetőznek a lépesőházban: esteledik, Tixié hazatér, fáradt, fáj a...

Tixié alszik, aztán felébred, fintorog, felöltözik, arcára szorított tenyérrel kilép az utcára, meglátja Andrét és...

Koronné veszi meg. Mos. Pállott karja csövén torkáig áramlik a sikamlós tapintású szappanhab, domborúra fűjt két szeme üveggolyó módjára pihen kerek fejében. Ötven éves: minden tíz évben szült, mert öten szuszognak a háta megett a két vaságyban. A legöregebbik, Emil, versenyúszásról álmodik, mindjárt felébred, papuesban fut le a sarokra és a poros reggeli napfényben megpillantja a közeledő...

Rozsé esörgeti lehangosabban a négy egyfrankos érmét, úgy lát-szik, ő akar leghamarabb Ūmához jutni. Barátnője Döniz átkarolja törzsét, két lábát combjára fonta, Rozsé édes, Rozsé drága, suttogja, Ū is elolvassa az Ūmát, de előbb meg kell venni. A vasárnapi bér érintetlenül hever a gyárpénztár hatos számú acélszekrényében, a szirénák tartózkodó nyugalommal trónolnak az elhagyott épülettömb fölött. Rozsé Bloá kék munkalapja Döniz Löfevr piroskarton munkalapjára pillant a rekeszben, körülnéz, kaesint: vasárnap van! kiált fel nevetve és keménypapír kezével magához húzza a pironkodó kartársnőt. Rozsé, édes Rozsé, szép Rozsé, lihegi valaki. Hajnalodik, a macskák ébrednek a rozsdás, kiszáradt esőesatornában, lenéznek az úttestre, felgömbölyítik hátukat, mert a magányos utcán kimért léptekkel, hóna alatt frissen hajtogatott újság-csomóval közeledik valaki.

Ki veszi meg, André, fűjják a szőröshátú macskák. Ötven, meg száz is van a hónod alatt, pirosak is meg feketék, kinek adod el őket.

Nem nehéz az Ūmát eladni, válaszol nyugodtan André. Nagyot húz bőreigarettájából, peckesen fűjja karikára a város közsénfüstjét. Nem nehéz, mondja s legényesen az úttestre peccenti a száj keserű sávból készült hamut. Van aki megvegye, mondja, megszorítja a csomagot, megcsörgeti az aprópénzt és nagypöfögve, árulgatva tovalibben. Kélnék már a városnegyed lakói, ébrednek az Induló-utca környéke, forr a vér, fáj a fog, csurog a szappanlé. André felébred, magához tér, megérti, hogy vasárnap van, hogy fiatal, hogy ha nem vigyáz, nemsokára háború lesz.

Ūmát árulni nem nehéz, mondja a rozsdafoltos tükörben figyelő önnön arcának, a nap mindjárt besüt a macskás vasárnapi tetőkre nyíló keskeny ablakon, egyet nyikkan az ágy. André mindjárt korán kél.

A sok felkelésben kékre-zöldre fakult Tixié most megmoccan, ólmot önt, az Ūmára gondol. „Majd csak felnevelem őket“, álmodja s nagy, felfűjt álombeli gumikezével ügyetlenül megsimogatja Sziszije-Zsozsója agyagfejét. Koronné megfordul az ágyban, félignyitott pillája alól a kézelőkön feketéllő pizsokra, alvó fia fitos gyorsúszóorrára les: „Ūmaüma!“ hallatszik az ablak alatt kígyózó utcáról. „Szeretlek és mindjárt felkel a

nap“, mondja Döniz Rozsénak, combnyelven. „Vasárnap lesz az éjszaka-ból, igazság a szerelemből“, válaszolja a fiú kitágult mellkasnyelven, immár negyedszer szorítja magához a lányt, miközben friss kenyeret szel, meleg kávé szőr s a két eszébe közé teríti az illatos újságlapot lelki kezével. „André!“ mondja az Űma.

— Itt vagyok, felel a fiú. Téged aztán könnyű eladni, teszi hozzá hajnalban kelő embernyelven. Hóna alá kapja az Induló-utcát, legényesen félrevágja fején a maeskalegyes tetőkalapot, nagyot szippant a fürdöház füstölgő kéményéből. „Hümahüma!“ kiáltja.

A nyomdapapok, gyalugenerálisok, az ébredő répák, káposzták, almák körül kényeskedő házibárónők, nagyasszonyok abbahagyják a misét, a csatatervet, a tejjürdöt, fülüket hegyezik.

— Itt az Űma, mondja egyikőjük.

A többi kiveszi pénzét gyémántos tarsolyából:

— Ezt a legkönnyebb eladni.

TARDOS TIBOR

A REMÉNYHEZ

*Nyár van. Tán nem kell így szorongani.
A keserüt majd egyszer kiokádjuk.
Ily keserüt nincs mód kimondani,
mert keskenyebb a torkunk, mint az ágyu.
De mégis, élünk. S így harmincöt évre
(nincs több előttünk) arra kés a lét,
hogy belevágjunk egyszer már: mivégre
születtünk, és ha meghalunk, miképp?*

*Nem kevesebbre kényszerít az undor.
Selyemcafatra vágytunk délután,
és estére már mohón-zárt fogunktól
csikorgott minden hajókaraván.
Vagy teleszitt szívacsként nyúlva resten
míg álomragacsos elménk simít,
tapasztgattuk a kielégületlen
önérzet meddő kínjait.*